

»I have never had a unique experience in my life«

Vpliv socialnih omrežij na kolektivno identiteto mladih v času pandemije

Ana Stergar

“It’s spring 2020. COVID is in the air. Mom is Clorox wiping the groceries and family walks are a part of the daily routine. Chloe Ting’s Two-Week Shred plays in your dreams, and up/down planks are your worst nightmare.”¹ S temi besedami TikTok uporabnica @gurlbo55 povzame vsakdan povprečnega najstniškega dekleta v začetku prvega t. i. »lockdowna«. Kako lahko trdim, da to resnično velja za koga drugega, kot le za to specifično osebo in zame? Komentarji, polni pritrdilnih fraz. Viralni posnetki s podobno vsebino. Všečki, delitve in splošno ozaveščanje, da v pandemiji nismo sami, da se ljudje v času krize obračajo k istim obrambnim mehanizmom in preganjalcem dolgčasa. Globalna pandemija, dogodek, ki se mu v času našega življenja v pogledu deljenih izkušenj ni približal noben drug, nam je pokazal, da smo ljudje kljub vsem kulturnim razlikam in geografski oddaljenosti na najbolj osnovnem nivoju enaki.

Razlog za to ozaveščanje si lahko v veliki meri lastijo socialna omrežja, ki so omogočila nekaj, kar ni bilo prisotno na nobeni točki skozi zgodovino, do sedaj: vpogled v vsakodnevno življenje ljudi, s katerimi se v običajnih okoliščinah ne bi nikoli srečali. Pred družbenimi omrežji je bilo znanje o stanju v svetu omejeno na tradicionalne medije, podajalo pa je sliko o skupnosti kot celoti. Instagram, Facebook, TikTok, Twitter in ostala družbena omrežja pa dovolijo posamezniku, da sledi življenju individualnih oseb ter v njih najde podobnosti in razlika z lastnim življenjem, ki se jih sicer nikdar ne bi zavedal.

¹ »Pomlad 2020 je. COVID je v zraku. Mama briše hrano iz trgovine z razkužilnimi robčki in družinski sprehodi so del vsakodnevne rutine. Dvotedenski program Chloe Ting igra v tvojih sanjah in gor/dol plenki so tvoja najhujša nočna mora.«

Formulacija »I have never had a unique experience in my life,« je popularnost pridobila na platformi TikTok, pojavila pa se je, ko so se mladi posamezniki začeli zavedati, kako zelo smo si ljudje v resnici podobni med seboj. Tu ne gre za podobnost na nivoju kulture in običajev, temveč za popolnoma osebne reči, morda nekaj tako banalnega, kot najljubši prigrizek iz otroštva ali način, kako si umivamo zobe. To realizacijo so seveda omogočila družbena omrežja s svojo možnostjo novega vpogleda v tuja življenja. Predvsem na TikToku, kjer ljudje delijo krajše videoposnetke s poljubno vsebino, ki je večinoma bolj iskrena in manj urejena kot na drugih socialnih omrežjih, so uporabniki začeli ugotavljati, da njihove misli in izkušnje morda niso tako edinstvene, kot so bili prvotno prepričani, saj so ljudje z drugega konca sveta delili enake neobičajno specifične dogodke in sklepe iz svojega vsakdana. Iz tega je sledil zaključek, da nihče izmed nas v resnici nikdar ni imel originalne misli ali izkušnje in vsi v bistvu živimo ista življenja z manjšimi alteracijami.

Seveda tu ne gre za nov fenomen – socialna omrežja navsezadnje temeljijo na povezovanju ljudi, njihovih skupnih izkušnjah in smislu za humor. Hešteg, relatable. Vendar ga je generacija mladih, Gen Z, ponesla v nove višave. Gre za skupino ljudi, ki je prva odrasla z internetom in mobilnimi telefoni, imela na voljo socialna omrežja od zgodnjih najstniških let dalje ter si zgradila nova življenja, prijateljstva in alternativne osebnosti na le-teh. Nikoli v preteklosti ni bilo na voljo toliko informacij o posameznikih, samo par klikov tipkovnice stran. Seveda ta pojav ne obstaja brez svojih moralnih dilem in vprašanj, vendar je dejstvo, da mnogi posamezniki preživijo več svojega življenja na internetu, kot v »resničnem svetu.«

Vsi ti faktorji so torej pripomogli k temu, da se najstniki bolj poistovetijo s skupnostmi, katerih del so prek socialnih omrežij, kot s skupinami ljudi, ki jim pripadajo po geografskih ali kulturnih kriterijih. V preteklosti so se kolektivne identitete skupnosti oblikovale v teh skupinah, kar je seveda še vedno prisotno, vendar menim, da se moja generacija mnogo bolj najde v skupnostih, katerih del je na različnih spletnih platformah, kar je smiselno – le-te nam omogočajo najti ljudi z enakimi interesi, podobnim načinom življenja, mnenji in pogledi na svet ter družbo, ki se skladajo z našimi. Prav tako nam te skupnosti omogočijo razširiti socialno identiteto že obstoječih skupin med posameznike, ki sicer ne bi prišli v stik z njo.

Predvsem to velja za marginalizirane skupine, na primer LGBTQIA osebe, ki bi v nekaterih delih sveta sicer težje našli svojo skupnost, na socialnih omrežjih pa se z lahkoto povežejo z ljudmi, s katerimi si delijo izkušnje in mnenja. Specifično v primeru predstavnikov LGBTQAI skupnosti so socialna omrežja tudi preoblikovala percepcijo teh oseb in vpeljala

nove lastnosti, ki naj bi veljale zanje, s čimer se ponovno vrnemo na frazo »I have never had a unique experience« - predstavniki posameznih skupin so v drugih prepoznali navade in načine, s katerimi sami izražajo pripadnost tem skupnostim, kar je pripomoglo k splošnemu konsenzu, da so nekatere stvari značilne za posamezne skupine ljudi, tudi če te stvari same po sebi nimajo nič z lastnostmi same skupine. Grez za stilske odločitve, smisel za humor, preference v knjigah in filmih in paralingvistično komunikacijo, ki hkrati sovpada s pripadnostjo neki skupnosti.

Stanje sveta v letu 2020 je potemtakem sledeče: predstavniki mlajših generacij iščejo organizacije, ki jim pripadajo, najdejo svoje mesto z isto mislečimi posamezniki okrog sebe in po svetu. Sledi dogodek, ki ga nihče izmed nas ni pričakoval ali bil nanj pripravljen: globalna pandemija, ki jo pospremi zaprtje bolj kot ne celotnega sveta. Prvič za časa naših življenj se zgodi, da neko doživetje doleti svet kot celoto, ne le posameznih držav ali kultur, da zaustavi potek naših različnih življenj na enak način in nas obsodi na enako usodo – čakanje, izolacijo in anksioznost glede prihodnosti.

V trenutku se začnejo pojavljati fraze, kot so »Vsi smo v tem skupaj,« »We're all in this together,« ki tudi v resnici držijo. Pandemija nas prisili, da se ustavimo in nas združi v zavedanju lastne krhkosti, smrtnosti ter splošne nemoči, hkrati pa okrepi občutek skupnosti in pripadnosti, saj vse okrog nas pestijo enaka vprašanja, ujeti so v isti situaciji. Zdi se, da z »lockdownom« ponovno odkrijemo ta občutek skupnosti, stopimo skupaj kot človeška vrsta, najdemo v soljudeh dobroto, v sebi pa novo odkrito solidarnost in empatijo. COVID nas prisili, da se ozremo okrog sebe in ugotovimo, da naenkrat nismo več tako drugačni od ljudi okrog sebe, ko smo reducirani na naše najbolj osnovno bivanje v lastnem domu, torej globoko v sebi morda nikdar nismo bili.

Sto, petdeset, celo dvajset let nazaj bi bila ta solidarnost omejena na ljudi okrog nas, na naše sodržavljane, od katerih bi slišali po poročilih ali v časopisu, na naše sosede, ki jih vidimo čez vrt ter na puhlice politikov – »Vsi smo v tem skupaj.« Socialna omrežja današnjega časa pa so nam omogočila, da pandemijo doživimo skozi oči sovrstnikov po vsem svetu in ponovno pridemo do sklepa, da se naše doživljanje situacije ne razlikuje od njihovega. V preteklosti so se pojavile krize, ki so prizadele celoten svet, vendar je ta edinstvena, kajti svet je kljub zaprtosti ostal povezan – pravzaprav se je povezal še bolj. Ob izgubi skupnosti blizu sebe, kot so šola, služba, treningi ali skupine prijateljev, ki so se reducirale na 5x7-centimetrske

kvadratke na ZOOMU in tedenske video-klice, smo se mladi obrnili k prijateljem in neznancem, ki smo jih lahko dosegli; torej tistim tisoče kilometrov ter eno objavo stran.

Vloga socialnih omrežij se je v zadnjih dveh letih drastično povečala v življenjih posameznikov, kar se po koncu splošnih lockdownov ni spremenilo, vendar je bila razlika vidna; v trenutku, ko naša situacija ni bila več identična, so objave postale podobne tistim pred pandemijo – bolj generične, kajti naenkrat ni bilo več stvari, ki bi nas vse združevala na tako vseobsegajoč način.

Pandemija je pospešila globalizacijo sveta z neverjetno hitrostjo in učinkom, pri čemer je še povečala medgeneracijske razlike v dožemanju sveta. Moji stari starši gotovo niso začeli čutiti nove pripadnosti skupnostim, s katerimi bi bili v stiku med zaprtjem, medtem ko se je identiteta srednješolcev pogosto povsem preoblikovala na podlagi socialnih omrežij in skupin, ki so jih tam našli. Naenkrat obstajajo interne šale, ne med skupino prijateljev ali sošolci, temveč med milijoni ljudi po vsem svetu, ki so po naključju videli isti meme ali Tiktok. To lahko rečem brez pretiravanja: socialna omrežja, predvsem TikTok, ki je pridobil popularnost prav med pandemijo, so popolnoma spremenila smisel za humor moje generacije, njihov okus za glasbo, modne trende in medije, s katerimi smo stopali v stik.

Tradicionalni mediji so pripomogli k povezanosti prek družbenih omrežij, kajti le-ta so nam omogočila pogovor o serijah, knjigah in filmih, s katerimi smo preživeli čas, hkrati pa smo te pogosto izbirali prav na podlagi tega, kaj so gledali in brali ljudje, ki jim sledimo. Ker nismo mogli početi ničesar drugega, so milijoni ljudi naenkrat gledali posamezne serije na Netflixu in se o njih pogovarjali več tednov, saj je bila to edina stvar, ki se nam je v tiste času »zgodila«. Naše opcije za preživljanje časa so bile omejene na tiste, ki so bile na voljo tudi preostalemu svetu, kar nas je dodatno povežalo – ko se ti v vsakdanu ne obeta nič bolj vznemirljivega, kot nova sezona Američanke v Franciji, ki jo vsi gledamo iz sovraštva in mazohistične fascinacije, ali nov album Taylor Swift (ki smo ga sicer že slišali deset let nazaj, vendar to ne šteje), in enako velja tudi za množice sovrstnikov po svetu, je to z lahkoto glavna tema pogovora, v katerem lahko sodelujemo vsi, ne glede na razdaljo in siceršnje razlike.

Z zaprtjem so nam, oropanim ljudi, ki nas sicer obdajajo, kot edina možnost socializacije ostala socialna omrežja, kar je sprožila še nikoli prej videno povezanost posameznih skupin preko njih. In videti je bilo, da v pandemiji, bolj kot kadarkoli prej, živimo ista življenja – proti-kovidni ukrepi se med državami in kontinenti niso drastično razlikovali, težave, ki jih je

prinašal pouk na daljavo so bile deljene, strah, ki ga je vsak izmed nas čutil glede zdravja in finančne varnosti sebe in svojih bližnjih je bil artikuliran v objavah, s katerimi smo se vsi lahko poistovetili.

Večina nas je lockdown začela z motivacijo, da »dva tedna brez šole« kar najbolje izkoristimo – smo produktivni, se ukvarjamo s športom, beremo knjige, hodimo na sprehode. Socialna omrežja so bila polna objav tipa »My daily routine in quarantine,«² ki so bile boleče optimistične, produktivne in motivacijske. Med seboj smo primerjali domače športne aktivnosti, ki smo jih izvajali, iskali najboljši YouTube video za jogo, se iz neznanega razloga kolektivno lotili peke kruha (navadnega in bananinega) ter gledali Tiger Kinga. Nekako smo želeli ohraniti normalnost s tem, da smo lockdown jemali kot oddih oziroma pripravo, da bomo takoj, ko se vrnemo nazaj v normalno življenje, boljša različica sebe.

To stanje opisuje uvodna TikTok objava. Toda kaj kmalu je postalo jasno, da bo zaprtje trajalo mnogo dlje, kot le dva tedna, ljudje smo začeli izgubljati motivacijo, priprava na bolj produktivno normalno življenje se je zdela nesmiselna, ko ni bilo nikakor videti, da bo življenje še kdaj v resnici normalno. Realnost in resnost pandemije nas je ulovila, vplivala na mentalno stanje vsakega izmed nas, število posameznikov z depresijo se je povečalo, težko je bilo najti zagon za nadaljevanje dnevne rutine.

Spremenil se je tudi ton objav na spletu, naenkrat se nismo več poistovetili s peko kruha in družinskimi sprehodi, temveč brezupnostjo, brezvoljnostjo ter splošnim obupom. Situacija se ni in ni izboljšala, na socialnih omrežjih smo delili strahove, ki jih sicer ne bi zaupali ljudem okrog sebe, kajti videli smo, da v njih nismo sami. Dve leti smo več ali manj živeli svoja življenja skozi ekrane in tako gradili svojo identiteto, saj nam kaj drugega ni preostalo.

Predvsem za najstnike in otroke sta bili ti dve leti formativni za našo osebnost, kar nas je dodatno ločilo od odraslih, ki so v karanteni morda preživeli 42. in 43. leto svojega življenja. Pretekli sta dve leti, ki jih v resnici nismo živeli, naše edine nove izkušnje so prišle z interneta, toda resnično življenje in čas sta tekla naprej – naenkrat nismo bili več na polovici svojih najstniških let, temveč po zakonu odrasli, maturirali, dosegli mejnike, ki naj bi bili med najpomembnejšimi v našem življenju, pred zaslonom računalnika.

² »Moja vsakodnevna rutina v karanteni«

Postali smo generacija, ki je v resnici odrasla na internetu – ne v smislu, ki nam ga očitajo starši in stari starši; ne, najpomembnejše trenutke svojega odraščanja smo delili z ljudmi skozi ekran, saj bi jih sicer bili primorani doživeti sami. Splet je bil rešilna bilka, ki nas je obvarovala pred popolno osamljenostjo; prek socialnih omrežij smo ohranili prijateljstva in ljubezni ter dobili vsak občutek, da nismo popolnoma zapravili dveh let svojega življenja. Naslednjič, ko najstnikom očitete, da so zasvojeni s telefoni, se spomnite posnetkov na TikToku, kjer ti najstniki sami sedijo pred kamero s torto za 18. rojstni dan pred seboj in komentarjev, ki jim želijo vse najboljše, čeprav jih niso nikoli osebno spoznali. Živimo na socialnih omrežjih, ker smo v to primorani.